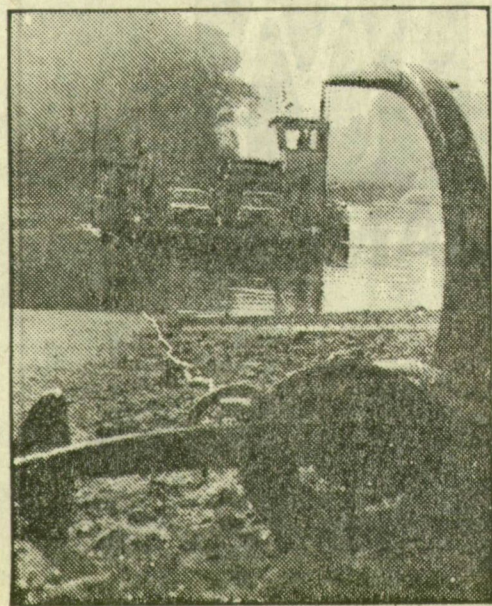

Szegedet Tápéhoz kapcsolták — mondták némi akasztófahumorról a tápéiak, a hetvenes évek elején, a közigazgatási átszervezések idején. E falu népe külön etnikum a vidéken, saját hagyományokkal, szokásokkal, népművészettel. Régen módos, iparkodó gazdák lakták, ma módos, iparkodó bedolgozó, bejáró alkalmazottak élnek itt mindennapjaikat. Tápé ma már nem a világ közepe — mint tartja a közmondás —, sorsáról, költségvetéséről a szegedi torony alatt döntenek majd húsz éve. Peremkerület lett a Bálint Sándor feltérképezte, Juhász Gyula megverselte, Nyilasy Sándor, Heller Ödön megfestette Tisza-parti falu. Emeletes házai, tágas udvarai most is arról tanúskodnak, a saját portáján minden család afféle jól működő kis önkormányzat. De vajon mennyire önálló egység e több ezer lelket számláló település?

Tápé (most) nem akar válni

A falu jelenéről, jövőjéről két tősgyökeres tápait kérdeztük. Ifjú Lele József, a szegedi Móra Ferenc Múzeum néprajzosa, a Kereszténydemokrata Néppárt és az MDF jelöltjeként a helyhatósági választásokon is indul.

— Ma a Szegedhez kapcsolt községek többsége önállósodni kíván. Mit szeretnének a tápéiak?

Egyelőre szó sem lehet az elválásról. Tápén nincs olyan erős értelmiség, amely elvezethetné a falut. Minden diplomás, tanult emberünk Szegedre jár dolgozni. Mire önállósodjon a település, hiszen a régi földjeinkből semmi sem maradt. A Tiszatáj Tsz-t, ahova annak idején bevittük a földjeinket, a Hódmezővásárhelyi Rákóczi Tsz néhány évvel ezelőtt bekebelezte. Egyelőre nincs más választásunk, mint megmaradni Szeged peremkerületének. Később persze lehet szó leválásról, de ehhez legalább még két évet várunk kell. Hallani persze olyan hangokat is: ha Tápé önálló lesz, húsz forintért víz majd be a busz bennünket Szegedre. Az ijesztgetéseknek nem ülünk föl, de nem is nagyon vagánykodhatunk, egyelőre jobb, ha Szeged-Tápé maradunk.

— S hogyan kellene felállnia Szeged-Tápé vezetőségének?

— Mint tudjuk, lesz egy választott képviselőnk, aki a szegedi önkormányzati testületben majd a falut képviseli. Melléje az itt lakók kijelölhetnék egy háromtagú tanácsadó testületet. Helyes lenne, ha a választottak, mint esküdtek működnek. Vagyis, mint régen, eskü alatt döntenének a falu ügyéről, a pénzekről, a költségvetésről.

— S ők kiknek tartoznának elszámolással?

— Egy tíztagú testületnek, melyet a falugyűlés választana meg. Benne az itt működő intézmények és cégek képviselői foglalnának helyet. Gondolok itt többek között a háziipari szövetkezet, a Mahart, az áfész vezetőire. A testület legyen a pártoktól független! Mert a sok pártoskodás szétzilálja a falu már amúgy is megtépázott egységét. Én olyan Tápét szeretnék, ahol — mint régen — az emberek messziről kalapot emelnek egymásnak.

Márton György szintén tősgyökeres tápái, a Szeged Megyei Városi Tanács alkalmazottjaként is évek óta intézi a falu ügyét. Emellett a három választott tanács tag közül ő a vezető tanács tag, valamint a falu lakóterületi bizottságának az elnöke. A helyhatósági választásokon pedig a Vállalkozók Pártja színeiben indul.

— Bűn lenne e település népét rábírní arra, hogy most elszakadjon Szegedtől. De az sem lenne célravezető, ha a Széchenyi téren döntenének Tápé ügyeiről. Nagyobb önállóság szükségeltetik, de erre még várunk kell. Én, mint a városi tanács alkalmazottja úgy látom, hogy a faluban még négy vagy öt ügyintézőre lenne szükség, ahhoz, hogy a szabálysértéseket, a birtokháborítási, engedélyezési ügyeket, a szociális problémákat folyamatosan kezelhessük.

A tápai helyzet

— S milyen faluvezetőséget képzel el?

— Hét-nyolc, esetleg tíz emberből álló testületet, melyet a falugyűlés választ.

— S ha mégis egyszer elválnának Szegedtől, milyen gazdasági adottságokra építhetnének?

— Vissza kell kapnunk a hódmezővásárhelyi tsz-tól a birtokainkat. A legelőket, melyek ma parlagon hevernek, használni lehetne, állatokat tarthatnánk a tápaiak, állandó vásártart lehetne kialakítani, ahol ezeket eladhatnák az ittlakók. Szóval, tőke kellene a falunak, hogy az itt élők gazdálkodhassanak, vállalkozhassanak.

Vállalkozás — térdig érő gazban

Felemás helyzetbe kerül az, aki ma Tápén vállalkozni akar. Nemcsak azért, mert a régi törvények nem segítik eddigi igyekezetében, de azért is, mert ebben a politikai helyzetben nem tudhatja, kiknek az érdekeit sértheti, kinek a kompetenciáját csorbitja, s azzal sem lehet tisztában, a hatóság, a párt vagy a nép döntésén múlik, belefoghat-e a kockázatos vállalkozásba.

Ha valaki ellátogat a tápai piacra, hevenyészett játszótérre, gázpalackcsere-telepet, néhány méter drótkerítést és térdig érő gázt talál. Ezenkívül frissen kiásott árkokat is, melyek egy készülő épület alapjaira emlékeztetnek. Ezeket hat vállalkozó kezdte el kiásni, azután, hogy a városi tanácstól a területet kibérelte s az építkezésre hivatalos engedélyt kapott. A vállalkozók egy körülbelül 200 négyzetméternyi alapterületű, formatervezett épületet szeretnének felhúzni s benne zöldségüzletet, gazdaboltot, műszaki szaküzletet, rövidáruboltot és palackozott italokat árusító üzlethe-lyiséget nyitnának a környék vásárlói részére.

Vincze Gyuláné, a körzet lakói által választott tanács tag helyesli a kezdeményezést.

— Aki szombatonként kora reggel felszáll a buszra, láthatja, amint az emberek viszik a zöldségeket a Marx téri piacra eladni. Ezeket az oda vásárolni beutazó tápéiak megveszik és hozzák vissza a faluba. Gondolom, egyszerűbb lenne helyben értékesíteni az árut. Az 1973-ban piacérnek kinevezett helyen — a búcsú kivételével — sohasem árusítottak semmit. A hatalmas zöld terület egyik felét a Hősök kertjének nevezték. Az első világháború elesettjeinek emlékére a hozzátartozók sok-sok fát ültettek ide, a ligetnek azonban mára nyomát is alig lehet fellelni. A tér másik fele kihasználatlanul áll. Megkérdeztem a környékelieket, s egyetértettünk abban, jó lenne, ha itt kis üzleteket nyitnának a vállalkozók, hiszen a falu áfész által üzemeltetett ABC-jében igen szegényes az áruválaszték.

Márton Györgynek, a falu másik körzete tanács tagjának nyilván nem ez a véleménye, mert az építkezés, illetve az építkezéshez szükséges előkészületek megkezdésekor fellebbezést adott be a városi tanácshoz, és aláírásokat gyűjtött a vállalkozás megakadályozására. A tanács le is állította a munkálatokat, ugyanis

Mi sem könnyebb persze, mint feltárcsázni egy számot, telefonvégre kapni egy-két olyan személyt, akiről tudjuk, ismeri Tápé múltját, és szívesen közreműködne a falu holnapjában. Hogy a település lakói mit gondolnak, mit akarnak, vagy éppen mit nem akarnak, azt már kicsit nehezebb feltérképezni. Nem is mernénk rá vállalkozni, helyette egy történettel szolgálunk, olyannal, amely esetleg más település lakói számára is tanulságos lehet, így a helyhatósági választások küszöbén.

ekkor derült ki, hogy az engedélyt első fokon kellő körültekintés nélkül adták ki. Nagy tragédia azért nem történt, mert a néhány hiányzó okmányt az érintettek rövid úton beszerezték, így azt gondolhatnánk, folytatták az alapok kiadását. A dolog, mint kiderült, nem ilyen egyszerű. Érdeklődésemre a városi tanács illetékesei elmondták, minden rendben, most már csak a lakosság hozzájárulása szükséges az engedély kiadásához.

Hősök kertje és piac

Időközben mindhárom választókörikeretben tanács tagi tájékoztatóra kaptak meghívást a falu polgárai. Ezt mindhárom körzetben Márton György tartotta. Nekem azon a tájékoztatón volt szerencsém részt venni, mely a körzet választott tanács tagja, Márta István távollétében, és tudta nélkül zajlott le. A lakossági gyűlés programjának legnagyobb vihart kavarázó napirendi pontja a piactéri üzletsor építése, illetve annak leállítása volt. Hogy valójában mi épül itt, arról a jelenlevőket nem tájékoztatták pontosan. Szó esett itt butikról, bódéről, kocsmáról, bizsus árudáról s egyébről, csak gazdabolt-ról, zöldségesről, műszaki cikkek árusításáról nem. A viharos tájékoztatón jelen volt a városi tanács építési osztályának képviselője is, aki elmondta, a vállalkozók nem követték el szentségtörést, mikor az első fokon kiadott engedély birtokában elkezdtek a munkálatokat. A nem éppen parlamentáris keretek között lezajló vitában az indulatok olyan magasra csaptak, mintha élet-halál kérdésben kellett volna döntést hozni. Íme néhány töredék a felszólalásokból: — *Miért baj az, hogy mi ki akarjuk szolgálni a környéket áruval?* — kérdezte az egyik vállalkozó. — *Én örülnék, ha a kisgyermekemnek nem kellene Szegedre utazgatnia, ha valami apróságot szeretne vásárolni* — helyeselt az egyik fiatalember. — *Persze, majd a maszekok ezután kiszorítják a népet a piactérről! És milliókat gyűjtenek majd össze — kiáltott közbe egy idős ember. — Az a terület egyébként is kegyeleti hely —* tódította meg a vitát egy energikus hölgy — *az volt valaha a Hősök kertje. — Oda jártunk szórakozni fiatal korunkban — emlékezett lelkesen egy másik asszony. — Ott már régóta a kutyák, meg a macskák szórakoznak csak, miért ne lehetne oda üzletsort építeni?* — csattant föl egy asszonyság. Egy kardos menyecske pedig felpattanva a helyéről, így érvelt: — *Elférne a hatalmas terület egyik felén a Hősök kertje, a másikon a csinos üzletsor.* A gyűlésen felszólalt egy fiatalember is, akit pár mondat után letorkoltak, mondván: ez a szakállas muki jobb lesz, ha hallgat, hiszen gyűtmönt és örüljön, hogy Tápén vehetett telket magának! A tanács tagi tájékoztató végén Márton György megnyugtatta a jelenlevőket, a piaci üzletsor ügyét a szegedi hatóság jogi úton hivatott eldönteni. Feltárcsáztam tehát a hatóság telefonszámát, ahol a vonal végén viszont arról világosítottak föl, nem ők döntenek, hanem a lakosság.

Nagy László felvételei

Pártok a fundamentumnál

Kíváncsi voltam a környékeliek véleményére, ezért a piactér környéki utcákat végigjárva becsöngettem a házakba. Egy idős házaspár csak annyit tudott „*valami feketén épül itt*”. Egy járókelő úgy tudta, *kocsmá készül e helyen, abból pedig van elég —* mondotta. Egy fiatalember tölem tudta meg, mi zajlik a szomszédságában, ő úgy vélte *jó lenne a közelben néhány kisbolt*. Két hölgy örült, hogy végre megtudta, milyen előkészületek folynak a piactéren. Szerintük megbukik majd a zöldséges, de hát hadd vállalkozzon. Egyáltalán: jó lenne, ha ezt a területet végre rendbe tenné valaki. Vagyis úgy tűnik, *az itt lakókat két táborra osztotta egy ügy, melyet valójában nem is ismernek*. A tanács pedig tanács talán lévén, mit tehetett, kénytelen-kelletlen egy régebbi — ma már megmosolyogtató — rendelet alapján a helyszínre citálta a pártok képviselőit, a helyi körzeti tanács tagot, egy utcabizalmít, a szervezési és jogi osztály munkatársát, hogy döntsenek a tervezett építkezés sorsáról. A sorsdöntő találkozóan a lakóterületi bizottság elnöke, Márton György, aki a fellebbezést beadta, nem jelent meg.

— *Miért nem vett részt a döntő tárgyaláson?*

— Mert hivatalosan nem hívtak meg. Szóban közölték velem, hogy összehívták a bizottságot.

— *Ön a Vállalkozók Pártjának színeiben indul a választásokon. Miért ellenzi ennyire ezt a vállalkozást?*

— Mert a leendő önkormányzati vagyon átmentését látom az ügy mögött meghúzódní. S azért fellebbeztem, mert a hátam mögött, a megkérdezésem és a lakosság tájékoztatása nélkül akarták ezt az akciót lebonyolítani.

— *Önnek is lett volna alkalma felvilágosítani a lakosságot, azon a három tanács tagi tájékoztatón, amit tartott.*

— Az emberek tudták, mi készül, hisz futótűzként terjedt el a faluban a hír. Az a véleményem, a piactérnek vissza kell adni az eredeti funkcióját. Amit a negyven év elrontott, most nekünk kell helyrehozni. A gázcseretelep is illegálisan van ott.

— *Úgy tudom a terület nem az ön, hanem Vincze Gyuláné körzetébe tartozik. Nem értem, miért ön tartotta a két másik tanács tag helyett is a tájékoztatót?*

— Nem tehetek róla, hogy nem állnak ki az emberek elé. Megkérdeztem őket, akarnak-e beszámolni, de nem vállalták. Én a három tanács tag vezetője vagyok, jogom van a lakosságot a falu ügyeiről felvilágosítani.

Nem tudhatjuk, kinél és hol az igazság. Kinek mihez van joga. Miben dönthet a tanács, a falu, a párt, s akarnak-e egyáltalán dönteni. Birtokában vannak-e a tápaiak azoknak az információknak, amik őket és érdekeiket érintik. Mindenesetre egyelőre álom, hogy majd az önkormányzat mindent egy csapásra megold. Ezzel a felkiáltással nem vihetjük át elintézetlen dolgaikat a választások utánra. Mert az önkormányzatot is mi, emberek csináljuk. Van és lesz közöttünk ezután is olyan, aki azt gondolja, egy faluban meg kell osztani a gondokat egymással, olyan, aki saját érdekeivel összeegyeztethetőnek tartja másokét, olyan, aki iparkodna termelni, vállalkozni, szolgáltatni. S akad olyan is, aki a többiek feje fölött szeretne majd intézkedni, aki azt hiszi, egyedül nála van a helyzet, a megoldás kulcsa. Ha az önkormányzat a régmúltból örökli a félelmet, a közönyt, a tudatlanságot, a jelenből pedig a csak azért is ellenkező magatartást, azt hiszem, visszafelé vagy ismét kerülőútra „önkormányozza” majd magát egy-egy település. Ne így legyen!

Pacsika Emilia